

Téma 6: Teorie architektury, urbanismu a designu

92. Marc-Antoine Laugier. Essai sur
l'Architecture (1755). Frontispice

Jediný dochovaný starověký spis na toto téma

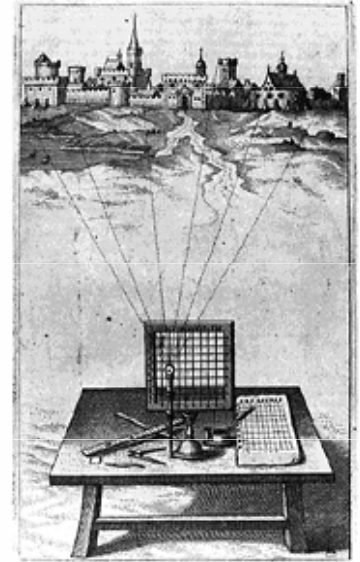
Vitruvius (Pollio), *De Architectura libri decem*, 1. pol. 1. stol. po Kr. (*Deset knih o architektuře*, česky 1953).

- Stavba musí uspokojovat tři požadavky: 1) firmitas, 2) utilitas, 3) venustas.
- Krása (venustas) zahrnuje šest pojmů: 1) ordinatio, 2) symmetria, 3) eurythmia, 4) dispositio, 5) decor, 6) distributio.
- Vitruviova estetika architektury vychází ze čtyř zdrojů: 1) abstraktní kategorie (řecká teorie proporcí), 2) zákony stavby lidského těla, 3) zákony fyziologické optiky, 4) čistě konstruktivní zásady.

Teorie architektury v renesanční Itálii

- **Leone Battista Alberti**, *De re aedificatoria libri X*, vyd. posmrtně 1485 (sepsáno 1443-1452, *Deset knih o architektuře*)
„Italský Vitruvius“ L. B. Alberti (1404-1472): humanista, právník, sekretář římské kurie, architekt, považoval se za diletanta (milovníka umění), u něj poprvé odděleno projektování staveb od jejich provádění. V jeho estetické teorii je klíčovým pojmem concinnitas (umělé článkování, souměrnost). Chtěl povýšit architekturu mezi svobodná umění, odlišit ji od stavitelského řemesla. Proto požaduje všestranné vzdělání architektů.

Leone Battista Alberti
Mantova, kostel S. Andrea
Firencie, Palazzo Rucelai
pol. 15. stol.

Teorie architektury v renesanční Itálii

Dogmatické traktáty o architektuře: kodifikovaly pravidla vycházející z Vitruvia a sloužily jako vzorníky. Nejznámější z nich sepsali architekti Serlio (1475-1554) a Palladio (1508-1580).

- **Sebastiano Serlio**, *Tutte l'opere d'architettura et prospettiva*, 8 knih, celek vyd. 1584 (*Všechna díla o architektuře a perspektivě*)
- **Andrea Palladio**, *I quattro libri dell'Architettura*, 1570 (*Čtyři knihy o architektuře*)

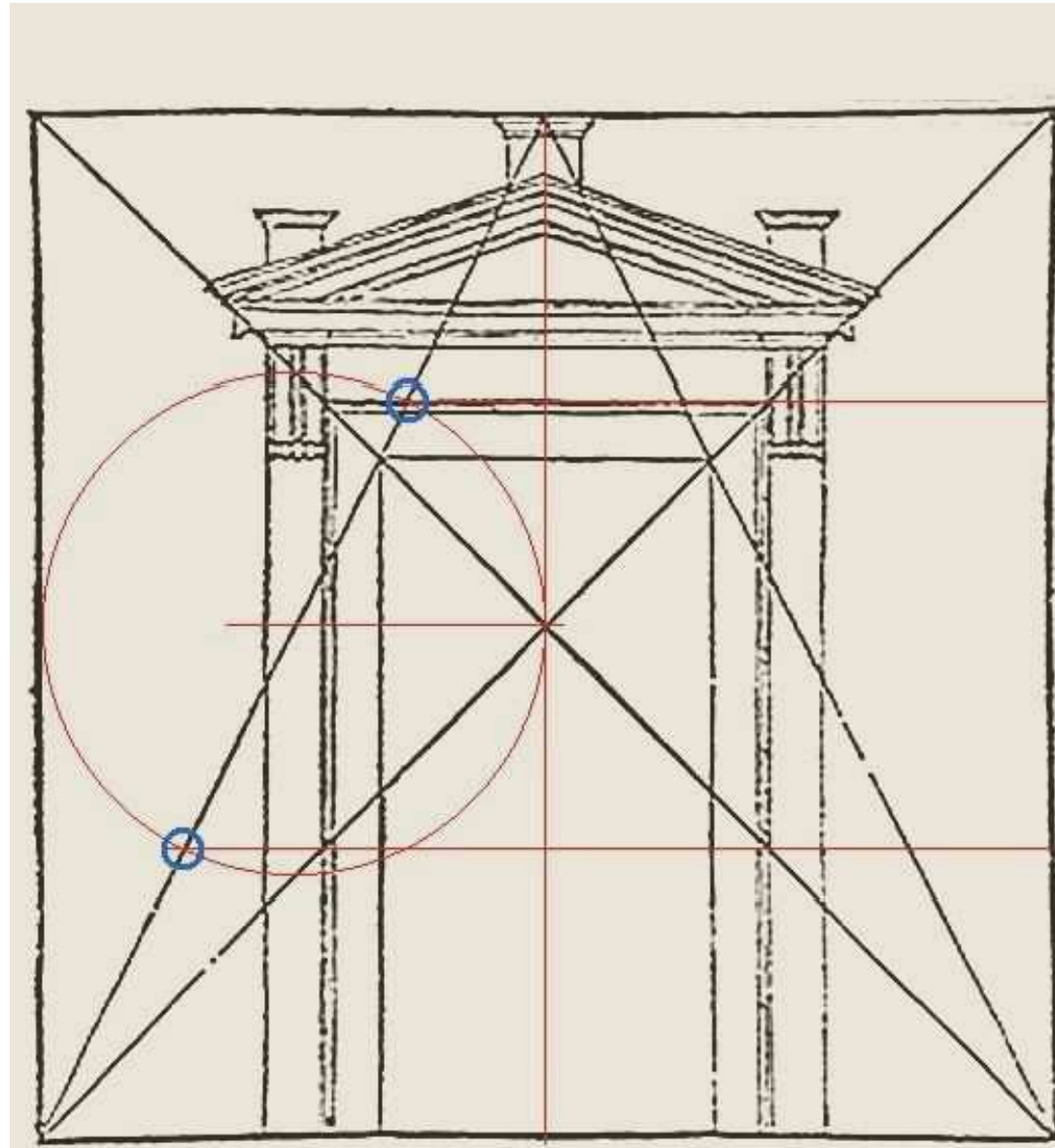
Teorie architektury v renesanční Itálii

- Palladio

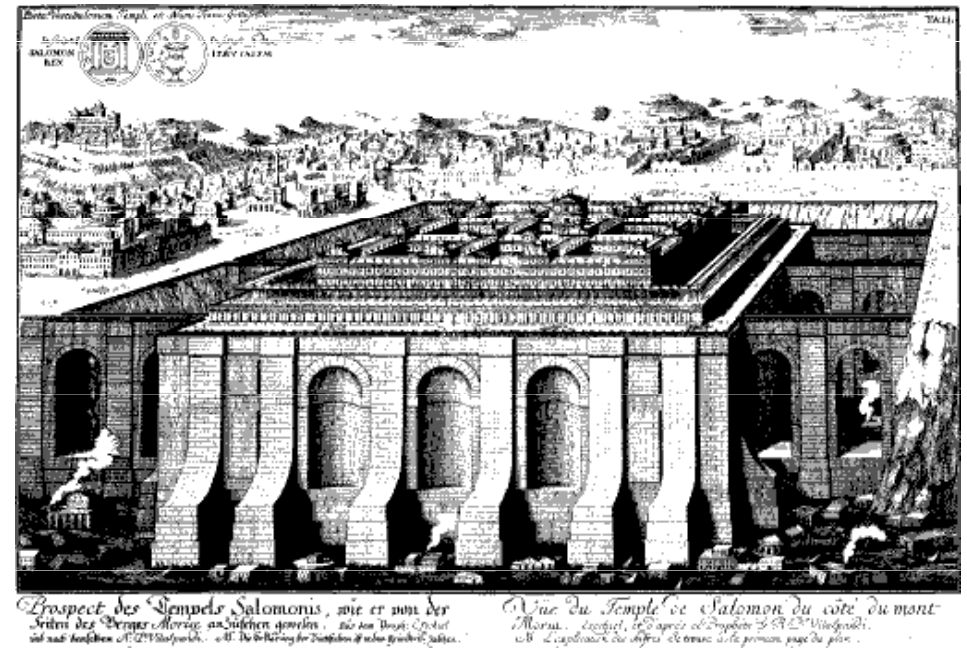
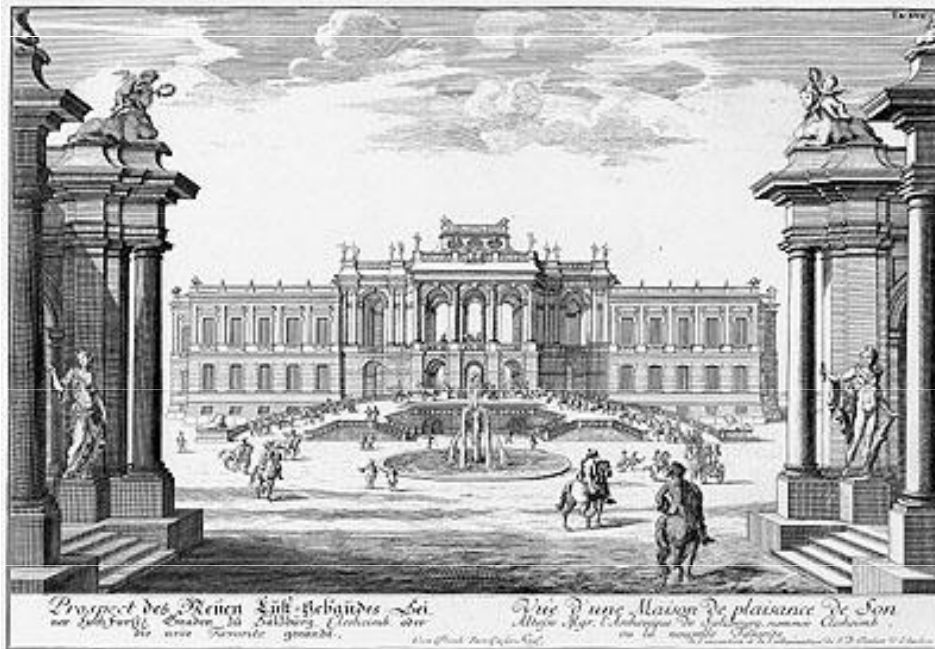
Teorie architektury v renes. Itálii

- Serlio

První obrazová srovnávací historie světové architektury

Johann Bernard Fischer von Erlach, *Entwurff einer historischen Architektur*, 1721 (*Návrh historické architektury*)

Otázky stylu v německé teorii architektury 19. století

- **Heinrich Hübsch**, *In welchem Stil sollen wir bauen*, 1828 (*V jakém stylu máme stavět*)
- **August Reichenspenger**, *Anzeige...*, 1854 (*Pokyny k církevnímu stavitelství*)
- **Gottfried Semper**, *Die vier Elemente der Baukunst. Ein Beitrag zur vergleichenden Baukunde*, 1851 (*Čtyři elementy stavitelství. Příspěvek k srovnávací stavební vědě*)
- **Týž**, *Der Stil in den technischen und tektonischen Künste oder Praktische Aesthetik*, 1861-1863 (*Styl v technických a tektonických uměních neboli Praktická estetika*)

Otázky stylu v německé teorii architektury 19. století

- Semper, opera v Drážďanech, od 1838

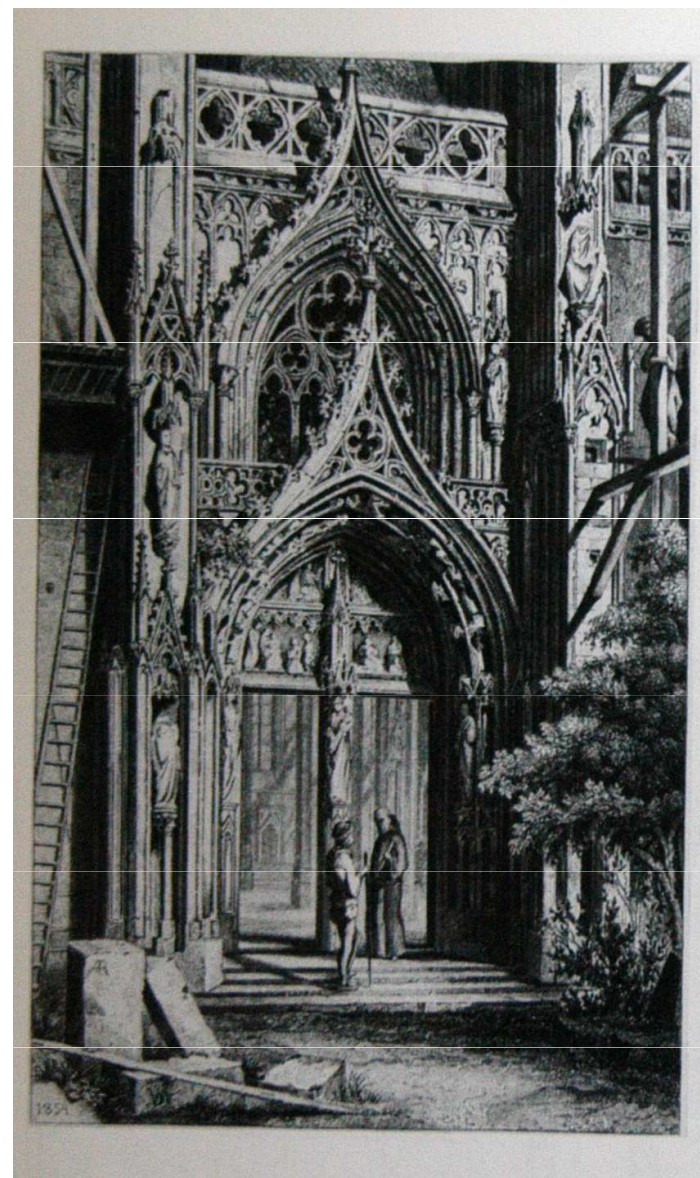
Otázky stylu v německé teorii architektury 19. století

- Semper

Otázky stylu v německé teorii architektury 19. století

- Reichenspengler, Anzeige..., titul. list
- Rundbogenstil: Maximilianeum v Mnichově

Arts and Crafts a hnutí uměleckého průmyslu

- John Ruskin, *The Seven Lamps of Architecture*, 1849 (*Sedm lamp architektury*)
- Týž, *The Stones of Venice*, 3 sv., 1851-1853 (*Kameny Benátek*)
- Gottfried Semper, *Wissenschaft, Industrie und Kunst*, 1851 (*Věda, průmysl a umění*)

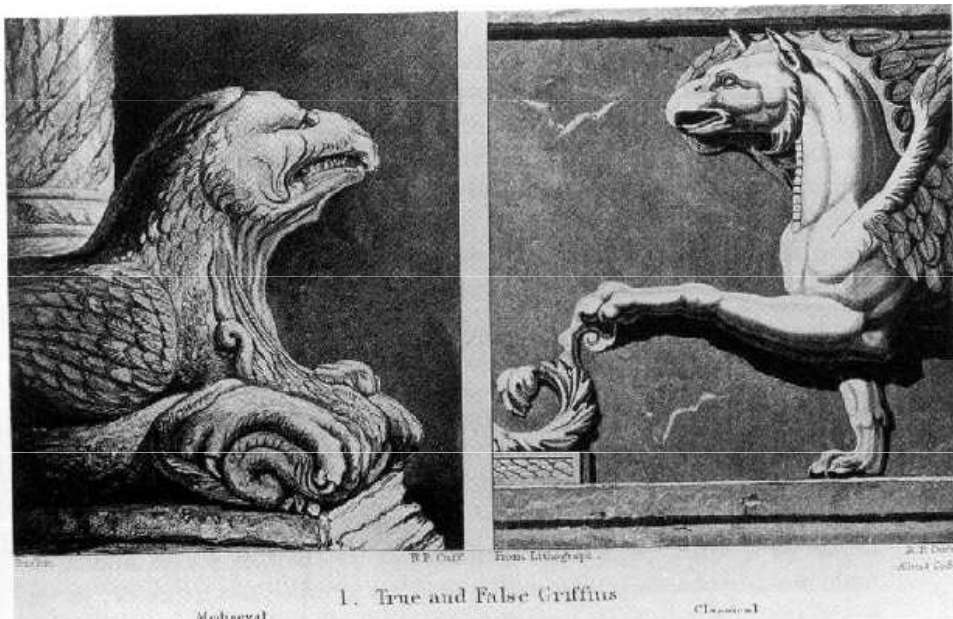
Arts and Crafts a hnutí uměleckého průmyslu

J. E. Millais

John Ruskin, 1854

John Ruskin,

The Stones of Venice

Arts and Crafts a hnutí uměleckého průmyslu

- Philip Webb, Red House, 1856-1859

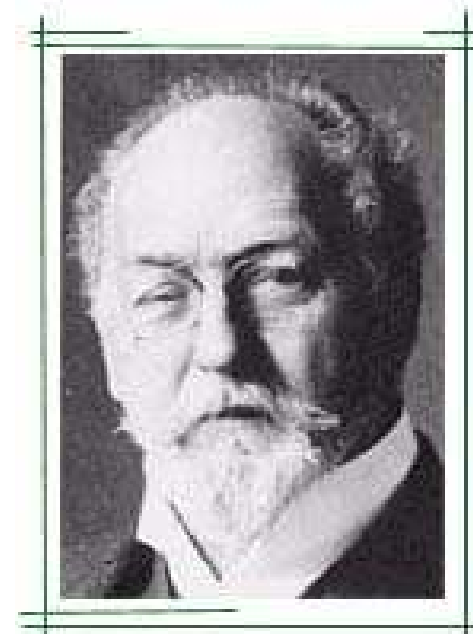
Arts and Crafts vs. estetismus

J. A. McNeill Whistler, Nokturno

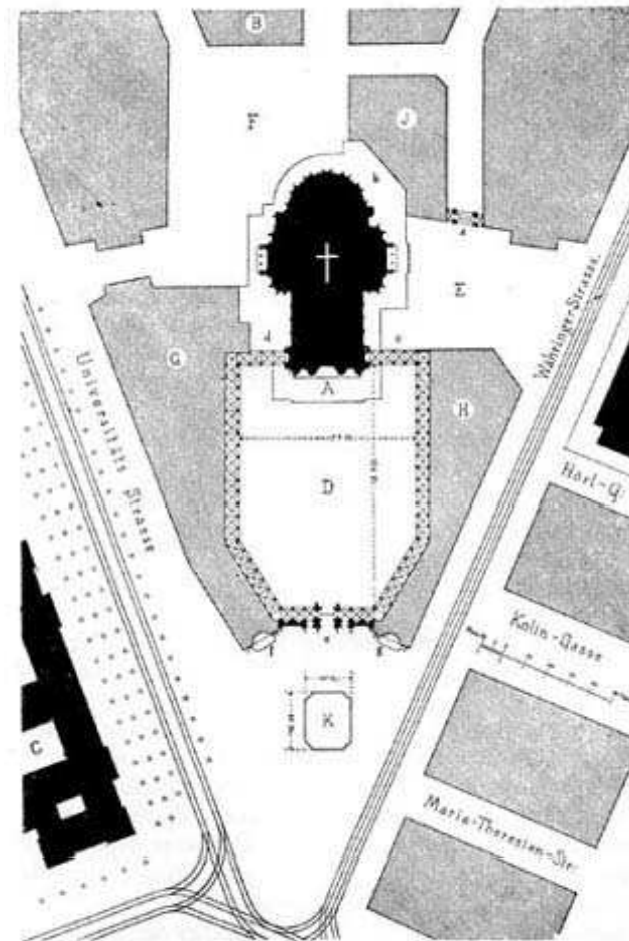
Urbanismus na přelomu 19. a 20. století

- **Camillo Sitte**, *Die Städtebau nach den künstlerischen Grundlagen*, 1899 (*Stavba měst podle uměleckých zásad*)
- **Otto Wagner**, *Die Großstadt*, 1911 (*Velkoměsto*)

Urbanismus na přelomu 19. a 20. století

- Sitte, návrh neuskutečněné urbanistické úpravy před votivním kostelem ve Vídni

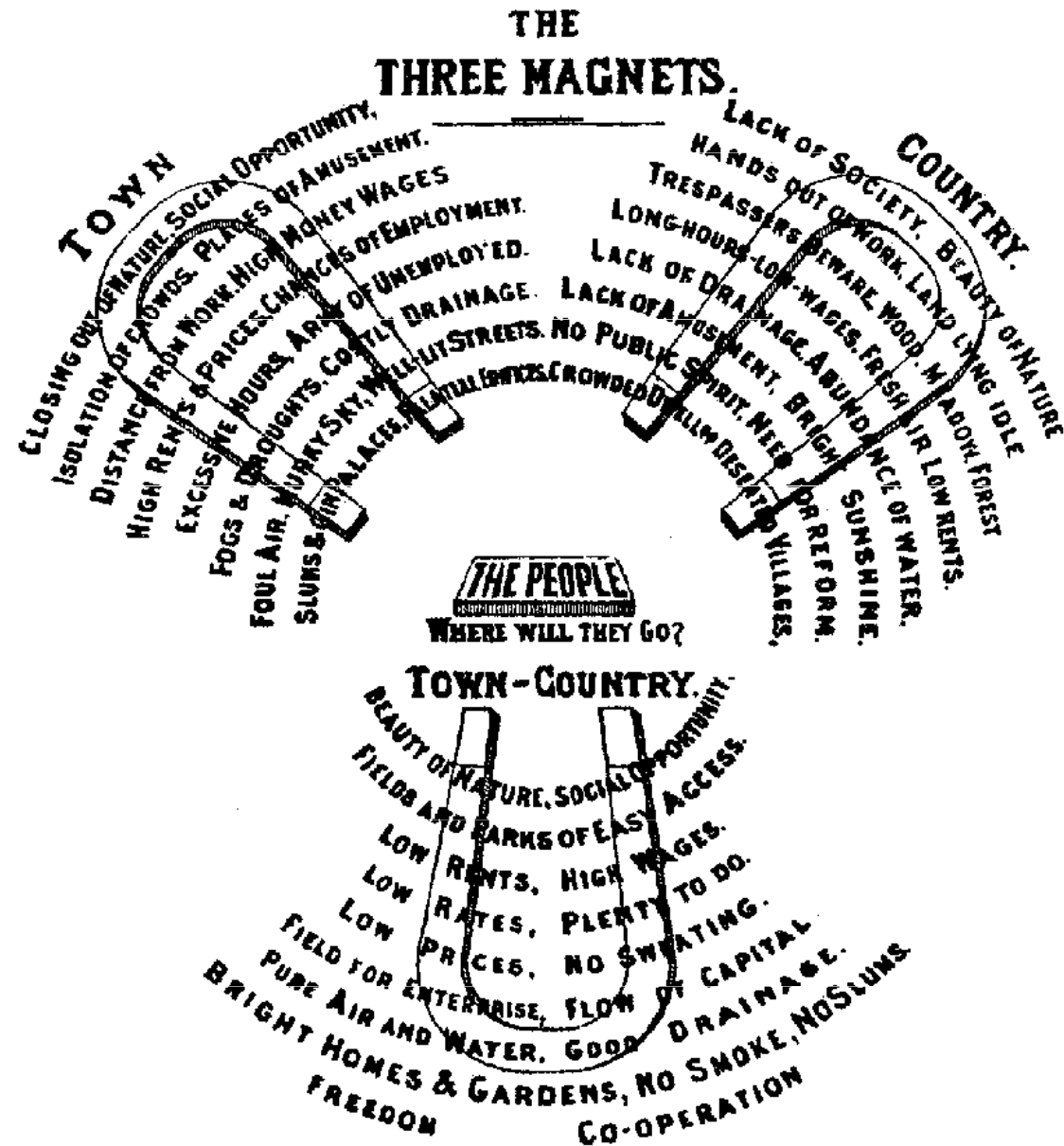

Urbanismus na přelomu 19. a 20. století

- **Ebenezer Howard**, *Tomorrow. A Peaceful Path to Reform*, 1898 (*Zítřek. Pokojná cesta k reformě*)
- Týž, *Garden Cities of Tomorrow*, 1902 (*Zahradní města zítřka*)
- **Raymond Unwin**, *Town Planning in Practice*, 1909 (*Plánování měst v praxi*)

Urbanismus na přelomu 19. a 20. století

- Howard

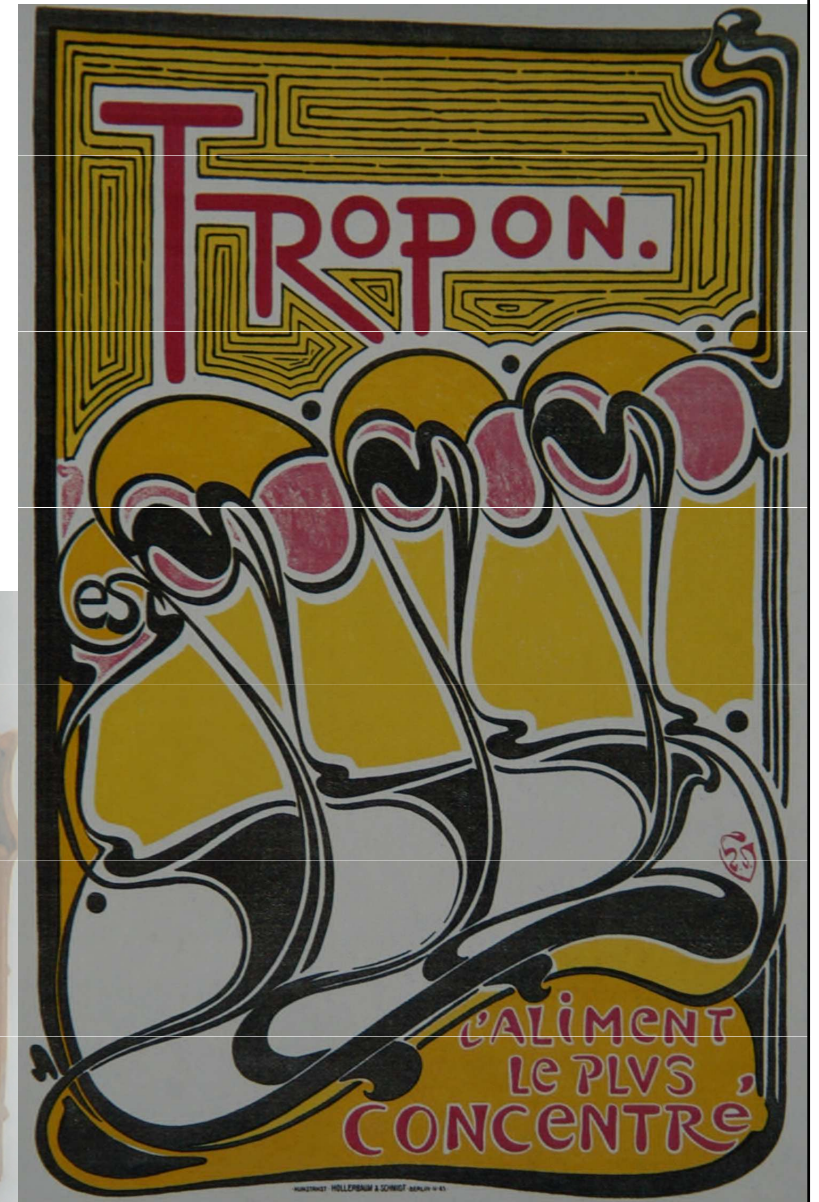

Secese a moderna

- **Otto Wagner**, *Die moderne Baukunst*, 1895
(*Moderní architektura*, česky 1910)
- **Henri van de Velde**, *Die Renaissance im Kunstgewerbe*, 1901 (*Renesance v užitém umění*)
- **Hermann Muthesius**, *Das Englische Haus*, 1905 (*Anglický dům*)
- **Adolf Loos**, *Ornament und Verbrechen*, 1908
(*Ornament a zločin*)
- **Adolf Loos**, *Ins Leere Gesprochen*, 1925 (*Řeči do prázdna*)

Secese a moderna

- Van de Velde

Secese a moderna

- Loos, Goldman&Salatsch, Vídeň, 1910-11

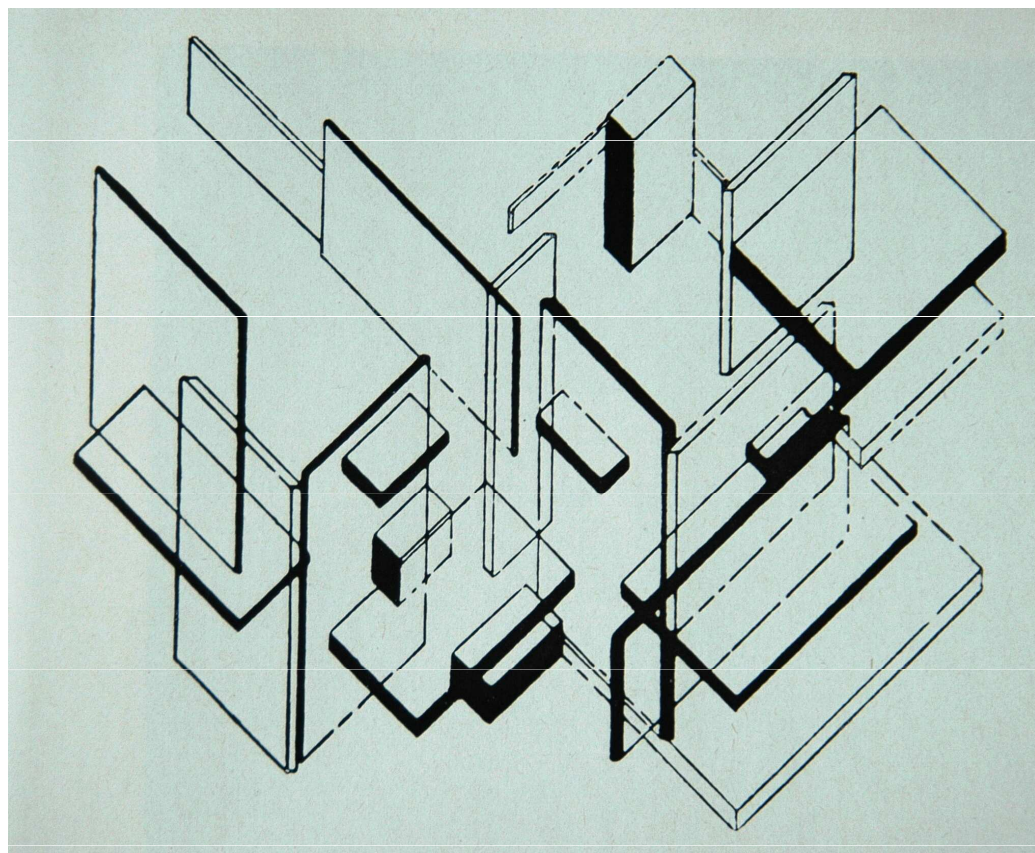

Modernismus

- **De Stijl**, skupina výtvarných umělců a architektů, zal. v Leydenu 1917
- Šest programových bodů nové architektury, **expresionismus**, 1918
- pojmu expresionismus poprvé použito 1920 pro tvorbu Ericha Mendelsohna
- *Ruf zum Bauen*, 1920, expresionismus

Architektura a design modernismu: De Stijl

Theo van Doesburg, Gerrit Rietveld

Expresionismus

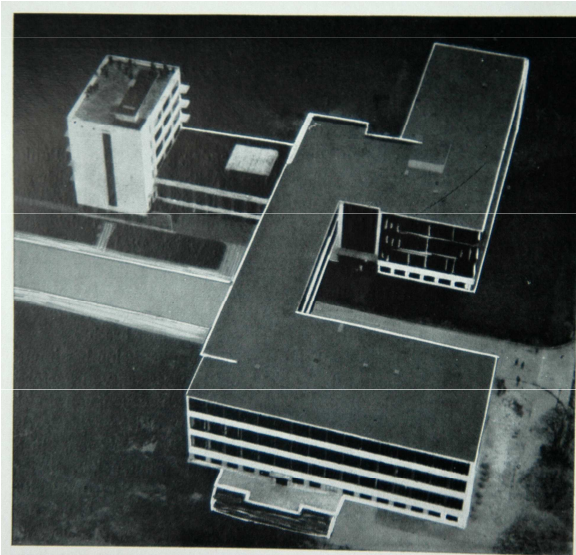
- Mendelsohn, Einsteinova věž v Postupimi, 1920-1921

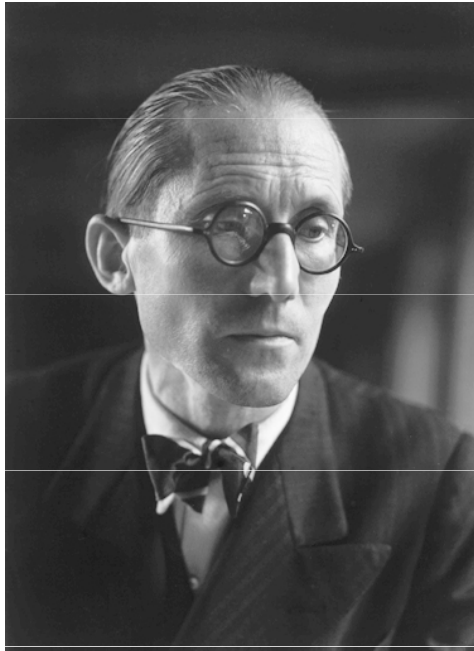

Modernismus

Bauhaus

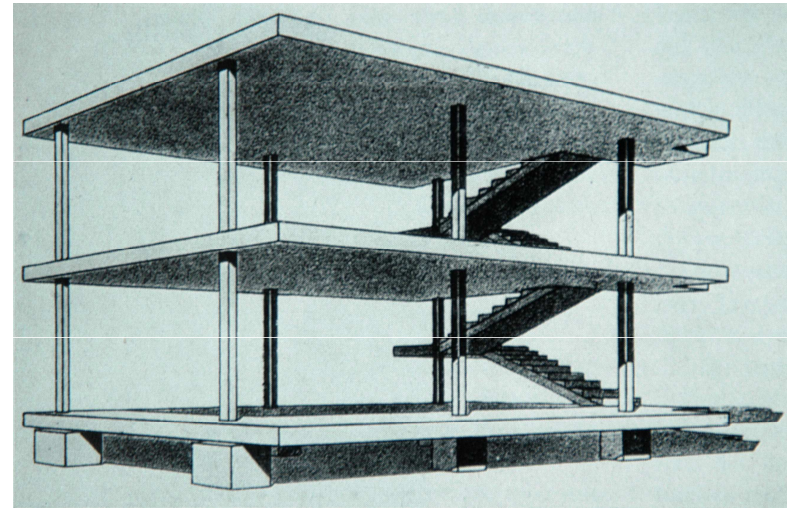
- zal. ve Výmaru 1919, od 1926 v Dessavě, 1932-1933 v Berlíně
- ředitelé: Walter Gropius, od 1928 Hannes Mayer, od 1930 L. Mies van der Rohe

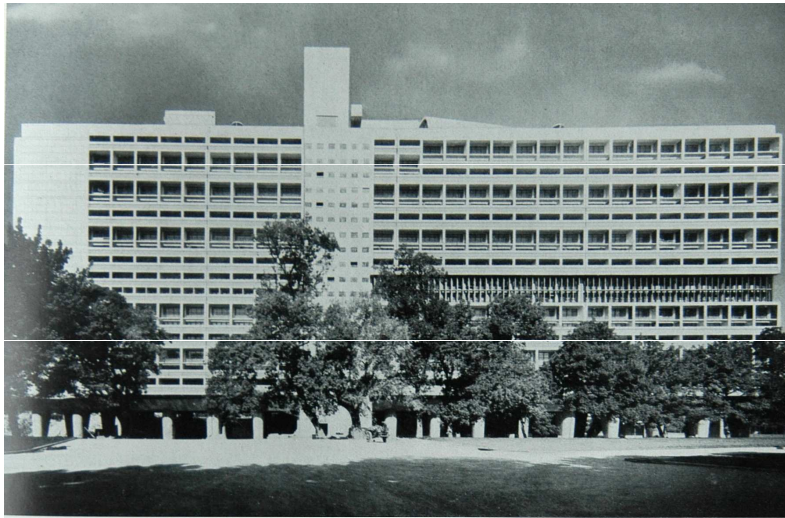
Le Corbusier

- *Le Purisme, L'Esprit Nouveau* 1921
- *Vers une architecture*, 1922-1923
- *Pět bodů moderní architektury*, 1926
- *Le Modulor*, 1948

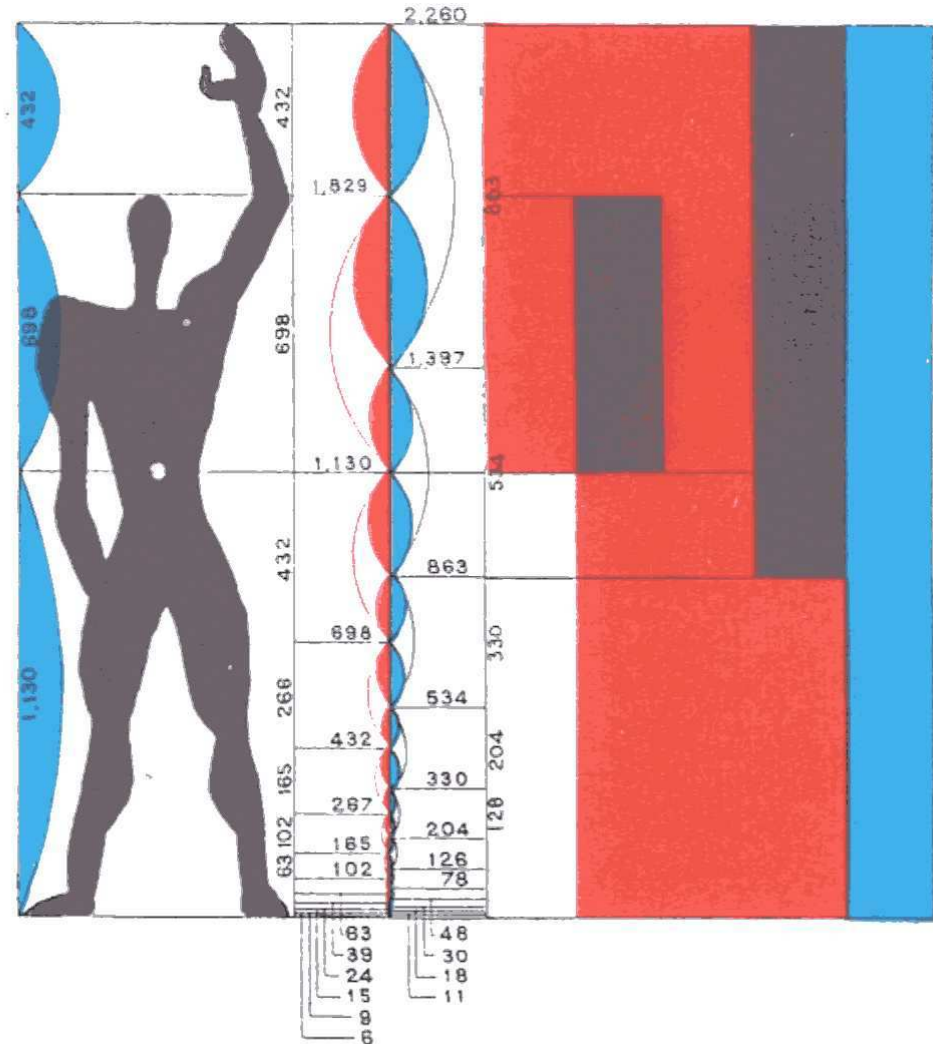
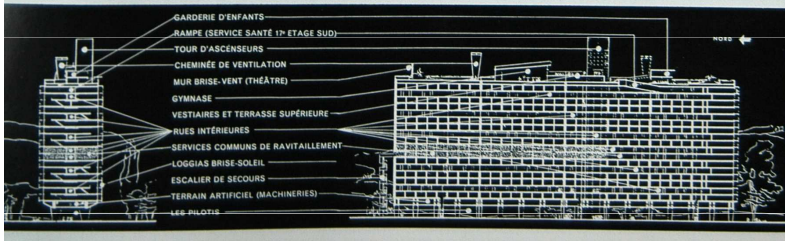

Le Corbusier

- Unité de habitation, Marseille
- Modulor

26. LE CORBUSIER. Unité d'Habitation, Marseille, 1947-1952. *Gesamtansicht und Schmitte.*

Modernismus

- **C.I.A.M.** (Congres Internationaux d'Architecture Moderne), zal. 1928 v La Sarraz ve Švýcarsku, téhož roku vydán první manifest C.I.A.M., poslední, 11. kongres v Otterloo 1959
- **Siegfried Giedion**, *Space, Time, Architecture*, 1941 (*Prostor, čas, architektura*)

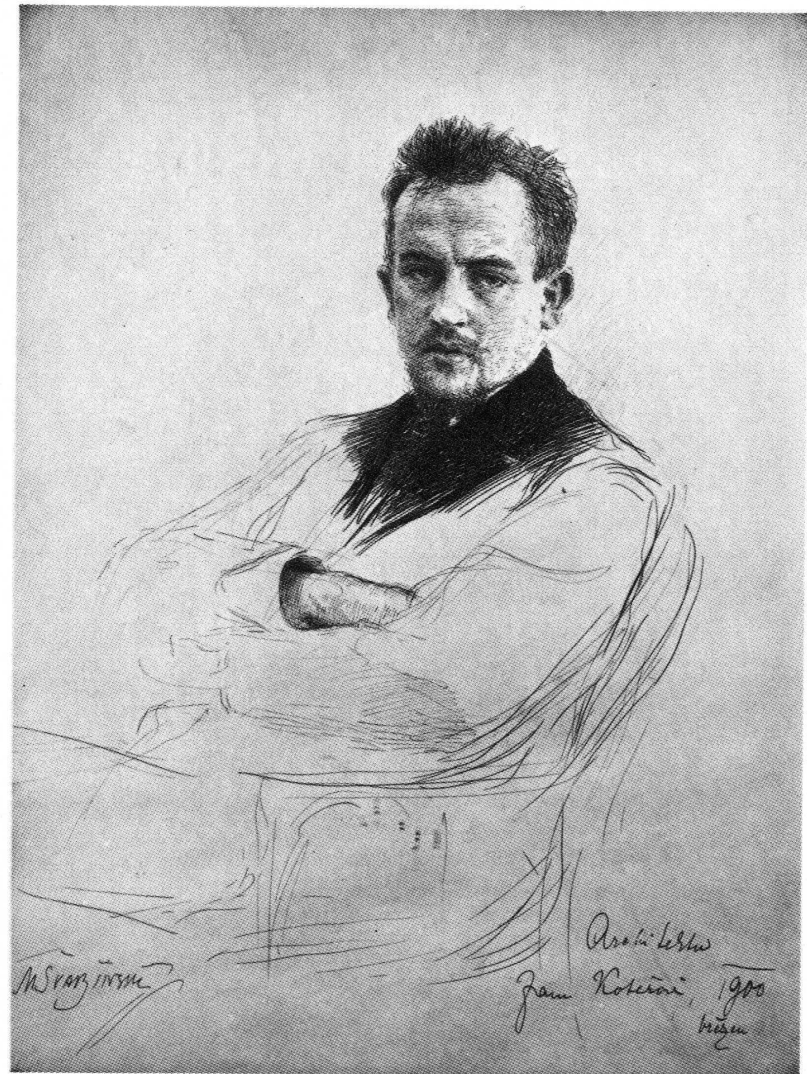
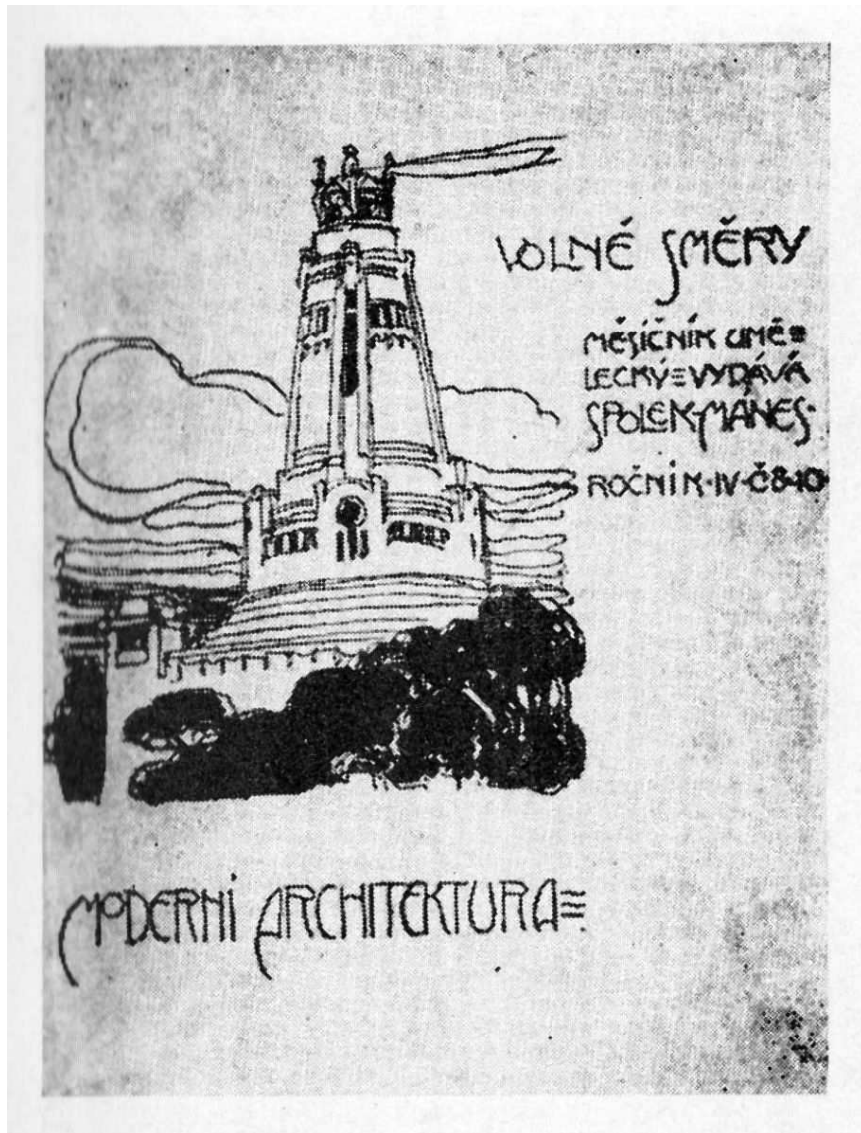
Nejznámější modernistické dějiny architektury založené na prostorovém pojetí.

Moderna a avantgarda v Čechách

- **Hubert Gordon Schauer**, *Stavitelství budoucnosti*, Národní listy 1890
- **Jan Kotěra**, *O novém umění*, Volné směry 1900
- **Karel B. Mádl**, *Sloh naší doby*, Volné směry 1900
- **František Xaver Šalda**, *Ethika dnešní obrody uměleckého průmyslu*, 1903

- **Pavel Janák**, *Hranol a pyramida*
- Týž, *Obnova průčelí*
- Týž, *O nábytku a jiném*, 1913
- **Vlastislav Hofman**, *Duch moderní tvorby v architektuře*, 1911

Moderna a avantgarda v Čechách: Jan Kotěra

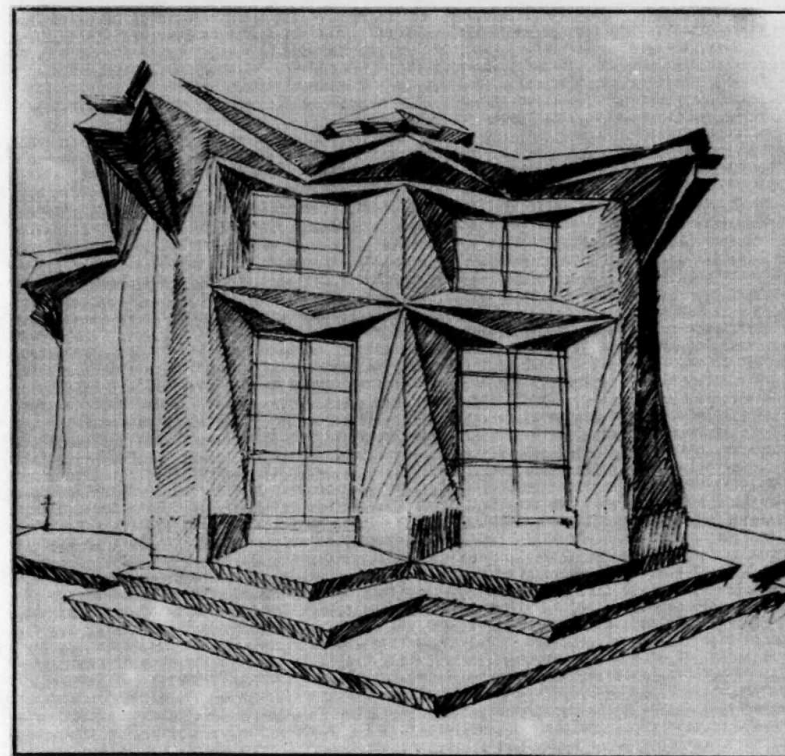
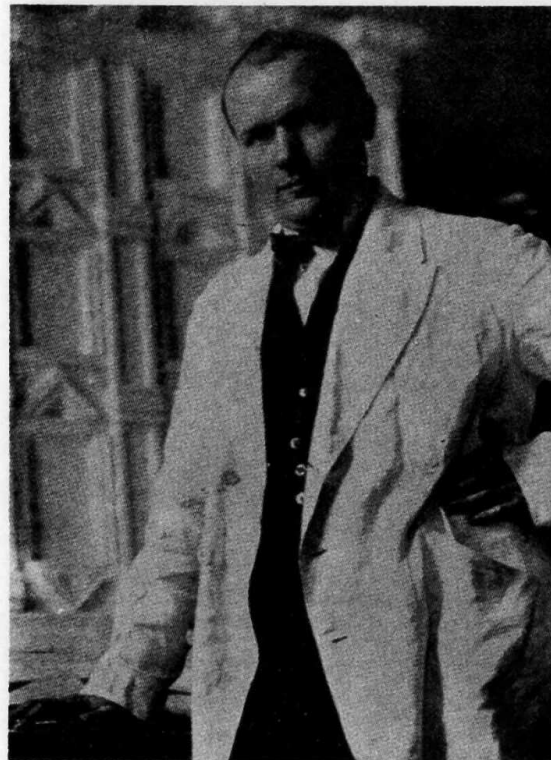

Moderna a avantgarda v Čechách: český kubismus

Moderna a avantgarda v Čechách: Pavel Janák

82. Pavel Janák

Problém obytného domu v čes. zemích ve 20.-40. letech 20. století

- **Karel Teige**, *Nejmenší byt*, 1932
- **Jiří Kroha**, *Sociologický fragment bydlení*, 1930-1933
- **František Lydie Gahura**, teoretický koncept Baťova Zlína, 30. léta
- **Ladislav Žák**, *Obytná krajina*, 1947

Alternativy modernismu

- **Friedensreich Hundertwasser**, *Plesnivý manifest proti racionalismu v architektuře*, 4. července 1958
- **Robert Venturi**, *Complexity and Contradiction in Architecture*, 1966
(*Komplexnost a protiklad v architektuře*)
- **Charles Jencks**, *The Language of Postmodern Architecture*, 1977, rev. 1981
(*Jazyk postmoderní architektury*)

Alternativy modernismu: postmodernismus

- Charles Moore, Piazza d'Italia, New Orleans, 1976-79

Prolog postmodernismu v architektuře:

Robert Venturi, Dům Vanny Venturiové

Chestnut Hill, Pennsylvania, 1964

